



## ЩОДО ПЕРІОДИЗАЦІЇ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО- РУМУНСЬКИХ ВІДНОСИН

**РЕНДІУК Т.Г.,  
кандидат  
історичних наук,  
Міністерство  
закордонних справ  
України**

У статті вперше в українській історіографії пропонується обґрунтована модель періодизації українсько-румунських відносин на сучасному етапі (1991–2009 рр.), розкриваються особливості кожного з трьох етапів (перший охопив період 1991–1997 рр., другий – 1997–2004 рр. і третій – 2005–2009 рр.) з наголосом на ролі етнополітичного чинника в становленні та розвитку стосунків України з Румунією.

*Ключові слова:* етапи розвитку українсько-румунського співробітництва, формування договірно-правової бази та механізми двосторонньої співпраці, «історичні румунські території», права і свободи етнічних румунів на території України.

Комплексне висвітлення становлення та розвитку сучасних українсько-румунських відносин до цього часу не стало предметом спеціального історичного дослідження та є, за виключенням декількох досліджень загального характеру, неопрацьованим напрямом для української історіографії. За таких умов періодизація українсько-румунських взаємостосунків набуває особливої ваги та залишається актуальним завданням української історичної науки.

Саме цей фактор обумовлює новизну даної статті, метою якої є визначення основних етапів розвитку сучасних українсько-румунських відносин та розкриття особливостей кожного з них.

У цьому контексті слід зазначити, що процес становлення та розвитку сучасних українсько-румунських відносин пройшов три основні етапи.

Перший охопив період 1991–1997 рр., коли договірно-правова база двосторонніх відносин лише поступово формувалася. Його початком стало визнання Румунією державної незалежності України 8 січня 1992 р. та встановлення дипломатичних від-

носин між двома державами 1 лютого 1992 р., а кульмінаційною точкою – підписання і ратифікація сторонами Договору про відносини добросусідства та співробітництва між Україною і Румунією від 2 червня 1997 р. Для України це був найбільш складний етап відносин з Румунії, що було зумовлено декількома обставинами. Насамперед тим, що постсоціалістичні трансформації румунського суспільства та влади не привели одразу ж до одужання від попередньої націоналістичної ідеології, яка процвітала при режимі Чаушеску. Певний час Румунія, по суті, продовжувала пропагувати ідеї попередньої «історичної концепції» щодо об'єднання усіх «румунських історичних земель» в єдину «Велику Румунію».

По-друге, складнощі українсько–румунських відносин на тому етапі були зумовлені тим, що територіальні домагання, які раніше завуальовано висувались до СРСР, після його розпаду були автоматично перенесені на адресу України. Ставлення румунського політичного істеблішменту того часу до України чітко зафіксовано у заяві колишнього міністра закордонних справ Румунії Т. Мелешкану (1992–1996 рр.), який у 1994 р. зазначив, що «Україна – найбільша країна, з якою межує Румунія, вона є дуже важливим ринком для нашої країни і, не в останню чергу, країна, де проживає румунська національна меншина, та до складу якої включенні території, що є складовою частиною румунської національної держави»<sup>1</sup>.

До того подібні офіційні заяви пролунали на парламентському, урядовому та громадському рівнях, стаючи складовою частиною офіційної політики румунської держави по відношенню до України. Так, 24 червня 1991 р. Парламент Румунії, більшість якого склали члени пропрезидентських політичних сил, ухвалив Декларацію про пакт Ріббентропа–Молотова та його наслідки для країни, в якій було зафіксовано положення про незаконність відриву від Румунії її історичних територій – «Бессарабії, Герцаївського краю та Північної Буковини Румунії». Всі політичні сили, уряд, президент закликалися до підтримки законних прав населення анексованих румунських територій, а також зазначалося, що повна матеріалізація таких прагнень повинна стати завданням усіх сил країни, незалежно від їх політичної орієнтації<sup>2</sup>.

У відповідь, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки, у Заяві від 5 липня 1991 р. справедливо розцінила такі дії румунської сторони як територіальні домагання до України. У заяві підкреслювалося, що Україна ніколи не визнавала румунської окупації української частини Бессарабії, що відбулася в березні 1918 р., засуджувала загарбання Північної Буковини, здійснене в листо-

паді того ж року всупереч чітко висловленій волі її населення. У документі також зазначалося, що позиція румунського парламенту суперечить загальноновизнаним принципам міжнародного права, духу та букві Гельсінкі, спонукає до перегляду повоєнних кордонів<sup>3</sup>.

Діяльність вищого законодавчого органу Румунії, спрямована на дискредитацію, починаючи з 24 серпня 1991 р. вже незалежної Української держави, продовжувалася, прикладом чого служить Заява Парламенту Румунії щодо референдуму в Україні від 28 листопада 1991 р. У документі зазначалося, що, оскільки пакт був анульований СРСР 24 грудня 1989 р. і Парламентом Румунії 24 червня 1991 р., «референдум не може проводитися на румунських територіях, які були насильно приєднані до СРСР, і які ніколи не належали Україні та по праву є румунськими». Більш того, Парламент Румунії просив «парламенти та уряди всіх країн, які визнають незалежність України, чітко заявити про те, що це визнання не поширюється на вищезгадані території»<sup>4</sup>.

У 1992 р. сенатор від Сучавського повіту Д. Лучан, спекуючи на окремих аспектах історії Буковини, зазначив, що демографічна різноманітність цього краю призвела до того, що українці почали оспорювати румунську належність цієї території. В його баченні Буковина є єдиною і вона повинна належати Румунії<sup>5</sup>.

На урядовому рівні антиукраїнські заходи були не менш інтенсивними. Так, у Заяві Уряду Румунії від 28 листопада 1991 р. у зв'язку з Всеукраїнським референдумом від 1 грудня того ж року щодо незалежності України зазначалося, що «визнання незалежності України та бажання розвивати взаємовигідні румунсько–українські зв'язки не зобов'язує визнати включення до складу нової незалежної української держави Північної Буковини, Герцаївського краю, Хотинського повіту, повітів півдня Бессарабії, які були насильно анексовані СРСР, потім включені до територіальної структури України на основі Пакту Ріббентропа–Молотова<sup>6</sup>. Слід окремо підкреслити, що ці заяви Парламенту та Уряду дотепер ніхто в Румунії офіційно не відмінив.

4 грудня 1995 р., під час щорічного звіту у Парламенті Румунії, тодішній Міністр закордонних справ Т. Мелешкану заявив про іншу проблему, а саме, що між Україною та Румунією з'явилися суперечності стосовно належності та статусу о. Зміїний<sup>7</sup>. Наступного року Румунія денонсувала Протокол від 23 травня 1948 р., за яким відбувся перехід о. Зміїний до складу Радянського Союзу<sup>8</sup>. По суті, такі дії румунської сторони суперечили відповідним положенням Гельсінського Заключного



Акту 1975 р., негативно впливали на переговорний процес щодо базового Договору між Україною та Румунією та, разом із системними спекуляціями на тему щодо нібито порушення нашою державою прав румунів, сприяли ескалації атмосфери напруженості між двома країнами.

На неурядовому рівні потужна робота з румунами в Україні проводилася чисельними громадсько-політичними організаціями Румунії, які, за умов відсутності на початковому етапі розбудови українсько-румунських відносин будь-яких офіційних зобов'язань Румунії перед Україною, пропагували ідею відродження Великої Румунії за рахунок українських територій практично без застережень, проводячи конкретну роботу як в Румунії, так і в Україні. Протягом 1990–1996 рр. найбільш активними виявилися чотирнадцять таких структур, а саме: Міжнародна асоціація «За Бессарабію і Буковину», «Товариство румунської культури і літератури на Буковині» з центром у смт. Геленешть Сучавського повіту, «Ліга за культурну єдність усіх румунів», громадська організація «Штефан чел Маре» з центром в м. Ясси та з потужною філією у Сучаві, «Союз буковинських румунів» з центром у м. Редеуць Сучавського повіту, «Національна рада возз'єднання» з центром у м. Ясси, товариство «Герцаївський край» з центром у Бухаресті, «Ліга насильно розформованих повітів» з центром у м. Дорохой Ботошанського повіту Румунії, «Конвенція за встановлення демократії в Румунії» з центром у Бухаресті, «Громадянський альянс Румунії» з центром у румунській столиці, «Асоціація бессарабських студентів «Штефан Великий», Центр «За демократію», «Ліга студентів Бухарестського університету», «Ліга студентів Університету Нижній Дунай, м. Галац», представники яких також вважали, що «румунські землі» – Північна Буковина, Герцаївський край та Південна Бессарабія увійшли до складу СРСР внаслідок пакту Ріббентропа–Молотова, а, оскільки його було визнано недійсним, Україна не мала законних підстав вважати їх власною територією.

Апогеєм діяльності цих організацій на першому етапі розвитку українсько-румунських відносин, мусування в Румунії територіальної проблематики та комплексу питань, пов'язаних із забезпеченням прав і свобод етнічних румунів в Україні стало схвалення ними напередодні підписання базового політичного Договору між Україною та Румунією спільної заяви, в якій наводилися 20 уточнень до проекту документу. Серед них особливе місце посідали положення про неприпустимість «пожертвування частини території Румунії» заради її вступу до НАТО, а також про те, що Україна повинна відмовитися від радянських методів ставлення до ет-

нічних румунів, які проживають на її території<sup>9</sup>.

Значну шкоду у цьому плані у першій половині 90-х років минулого століття завдавали спроби радикально налаштованих політичних кіл та їх друкованих органів сфальсифікувати національну політику України, звинуватити її в «культурному геноциді» румунської меншини. Так, у статті «Троглодитний хохлізм», надрукованої у газеті «Флакера» у грудні 1993 р., підкреслювалося, що «в Україні гірше всього ставилися і ставляться до румунів», що «в переслідуванні північно-буковинських румунів, котрим руйнують церкви, оскверняють могили, грабують майно, забороняють школи і культурну діяльність, пресу, у всьому цьому та багато в іншому винуваті хохли»<sup>10</sup>. Такого роду публікації, яких на той час було дуже багато, відображали політичну орієнтацію та настрої низки політичних партій і громадських організацій, які виникли в Румунії відразу після грудневих подій 1989 р. на хвилі демократичних перетворень та на тлі відсутності відповідної договірно-правової бази українсько-румунських відносин, яка б регламентувала проблематику державного кордону та національних меншин – української в Румунії та румунської в Україні.

Таким чином, характерною ознакою для першого етапу була активна розробка «аргументів», які мали б переконати міжнародну громадську думку в тому, що Північна Буковина, Південна Бессарабія і Герцаївський край – «споковічні румунські землі», «захоплені Радянським Союзом внаслідок таємного протоколу до пакту Ріббентропа–Молотова», а після розпаду СРСР вони незаконним чином опинилися у складі України. Тобто протягом 1990–1996 рр. питання щодо історико-правових засад належності цих територій та становище в їх межах румунів широко мусувалась в пакеті румунською історіографією та засобами масової інформації, а ідея відродження «Великої Румунії» активно використовувалася правлячими колами Румунії, політичними партіями, неурядовими організаціями та окремими лідерами для виправдання власних дій, пов'язаних з територіальними домаганнями до України та її звинувачень у порушенні прав румунської меншини.

Другий етап українсько-румунських відносин охоплює період 1997–2004 рр. і характеризувався імплементацією положень Договору про відносини добросусідства та співробітництва між Україною і Румунією від 2 червня 1997 р. з його паралельною критикою з боку деяких румунських політичних кіл.

На нашу думку, його підписання, ратифікація (7 липня 1997 р. Парламентом Румунії і 17 липня того ж року – Верховною Радою України) та обмін ратифікаційними грамотами (м. Київ, 22 жовтня

1997 р.) стали надзвичайно важливим подіями у двосторонніх відносинах та суттєвим імпульсом у поступовому розвитку взаємовідносин між Україною та Румунією у політичній, економічній, науковій та культурно-гуманітарній сфері. Так, починаючи з вересня 1997 р. став спостерігатися значний прорив у двосторонніх політичних контактах як на рівні глав держав, так за участі керівництва зовнішньополітичних відомств двох країн. Президенти України та Румунії провели плідні зустрічі у м. Вільнюс (вересень 1997 р.), м. Київ та Львів (травень 1999 р.) та у м. Чернівці, де 23 червня 2003 р. було підписано один з найважливіших документів двостороннього співробітництва – Договір між Україною та Румунією про режим українсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань, який остаточно закріпив існуючу на той час лінію кордону між двома країнами. 18–19 лютого 1999 р. відбувся офіційний візит Міністра закордонних справ України до Бухареста, де було підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту, наукові ступені, видах в Україні та Румунії.

Водночас, питання територіальної належності Північної Буковини, Південної Бессарабії, Герцаївського краю та острова Зміїний наприкінці 90-х років ХХ та на початку ХХІ століття продовжували посідати важливе місце у передвиборних платформах переважної частини румунських політичних партій. Так, лідер партії Велика Румунія К. Тудор заявив, що Договір між Румунією та Україною є «актом державної зради», що «Україна, самовільно володіючи румунськими землями», є «більш шовіністичною і примітивною, ніж колишній СРСР»<sup>11</sup>.

Подібну жорстку позицію відразу після підписання базового політичного Договору зайняли і представники радикальної партії Національної єдності Румунії на чолі Г. Фунаром. У свою чергу, экс-президент Румунії І. Ілієску та лідер опозиційної на той час Соціал-демократичної партії закликав до проведення референдуму з приводу підписання Договору з Україною. Водночас, у румунській пресі посилилась критика президента Е. Константінеску та уряду тодішнього прем'єра В. Чорбя, які, «з метою досягнення вищої цілі – інтеграції в НАТО, відмовились від територій, що належать румунському народові»<sup>12</sup>.

Слід зазначити, що націоналістично налаштовані політичні діячі та журналісти і пізніше продовжували критикувати Договір між Україною та Румунією, вимагаючи його денонсації. Так, у статті Г. Стенеску «Кордони між цивілізованим світом і колишньою сталінською імперією», надрукованої в газеті «Гардіанул» від 22 вересня 2004 р. підкрес-

лювалося, що румунські «політики і дипломати уклали документи, незадовільні і недостатні для країни. У розгубленій гонці задля вступу до НАТО на саміті Альянсу у Мадриді (1997 р.), погано розуміючи критерії інтеграції, режим Константінеску підписав Договір з Україною, яким віддав острів Зміїний». Г. Стенеску стверджував, що «Київ здійснює агресивну кампанію денационалізації румунів і інтенсивний процес етнічної чистки. Практично, відсутні школи з викладанням румунською мовою, програми громадського радіо і телебачення виходять щоденно лише по декілька хвилин, заборонені дотації румунської книги тощо»<sup>13</sup>. Цю фальшиву тезу мусували чимало інших румунських журналістів. Так, у статті В. Патріке «Вступ Румунії до ЄС – шанс для румунів, які проживають навколо країни», надрукованої в газеті «Гардіанул» від 10 лютого 2004 р., відзначалось, що «підписання політичного договору з Україною погіршало ситуацію румунів в Україні. Не існує жодного ліцею з викладанням румунською мовою, школи поступово закриваються, «тому що так хоче населення», як недавно пояснював чернівецький губернатор Т. Бауер»<sup>14</sup>.

Підсумовуючи можна констатувати, що, незважаючи на ратифікацію румунським парламентом українсько-румунського базового політичного Договору, появою реальних перспектив вступу країни в НАТО та ЄС, правлячі кола Бухареста не відмовились від ідеї «уніонізму»/«соборності» румунських земель. Концепція про «Велику Румунію» продовжувала залишатись одним з елементів масової свідомості, яким маніпулювали різні політичні сили та неурядові організації. Тому реакція політичних кіл Румунії на набуття чинності цим Договором була неоднозначною. Якщо правлячі партії, які входили до складу діючої на той Демократичної Конвенції Румунії, розцінювали означений документ як «фактор стабільності та безпеки» в Центральній-Східній Європі, то опозиційні, особливо націонал-радикальні сили, виступали з гострою та необґрунтованою його критикою, що продовжувало формувати негативне ставлення певної частини румунського суспільства до України.

Третій етап українсько-румунських відносин охоплює 2005–2009 рр., – період найбільш активних політичних, економічних та культурних відносин, викликаних перемогою помаранчевих сил в обох країнах у грудні 2004 р. Прикладом може послужити відчутна активізація політичного діалогу на найвищого та високому рівнях. Так, після президентських виборів 2004 р. в Україні та Румунії відбулась низка офіційних та робочих зустрічей глав двох держав, а саме: участь Президента Румунії в інавгурації Президента України (м. Київ, 25 січня 2005 р.); офіційний візит Президента України до Румунії (м. Бухарест, 21–22 квітня 2005 р.); зус-



тріч глав двох держав у рамках саміту ГУАМ (м. Кишинів, 23 квітня 2005 р.); участь Президента Румунії в роботі Київського Форуму Спільноти Демократичного Вибору (м. Київ, 2 грудня 2005 р.); офіційний візит Президента Румунії до України (м. Київ, Чернівці, 2–3 лютого 2006 р.); зустріч глав двох держав у рамках Чорноморського форуму «За діалог та партнерство» (м. Бухарест, 5 червня 2006 р.); робоча зустріч президентів України та Румунії (м. Сігеу Мармацій, 15 січня 2007 р.), офіційний візит Президента України до Румунії (м. Бухарест, 30–31 жовтня 2007 р.); візит Президента України до Румунії з метою участі у роботі саміту НАТО в Бухаресті (3–4 квітня 2008 р.), робочий візит Т. Бесеску в Україну (20 серпня 2008 р.).

Найбільшим досягненням цього унікального періоду розвитку двосторонніх відносин стало створення 2 лютого 2006 р. Українсько-Румунської Спільної Президентської Комісії з відповідними комітетами, підкомітетами та робочими групами як комплексного механізму розгляду сторонами та вирішення існуючих проблемних питань у двосторонніх відносинах.

За цей час, крім зазначених вище зустрічей на найвищому рівні, відбулася низка важливих робочих зустрічей Міністра закордонних справ України з Президентом Румунії – у рамках чергового з'їзду Європейської Народної партії (м. Рим, 31 березня 2006 р.) та під час Брюссельського саміту цієї ж партії (15 червня 2006 р.), а також з Міністром закордонних справ Румунії – 1 лютого 2006 р. у м. Брюссель як з Головуючим на той час у Раді Комітету міністрів Ради Європи, 28 квітня 2006 р. у м. Софія під час засідання Комісії «Україна–НАТО» на рівні міністрів закордонних справ, 23 травня 2006 р. у м. Київ у ході саміту ГУАМ та 24 червня 2006 р. в Одесі у рамках Міжнародної конференції «Чорне море між Європейським Союзом та Росією: безпека, енергетика, демократія» як етап підготовки до Одеської зустрічі глав зовнішньополітичних відомостей України та Румунії (4 липня 2006 р.).

Слід зазначити, що такий активний двосторонній діалог приніс конкретні позитивні результати для українсько-румунського співробітництва. Так, якщо протягом багатьох років поспіль, починаючи з появи на політичній карті світу незалежної України, при проведенні в Румунії соціологічних опитувань на предмет виявлення ворожих для неї країн, Україна у більшості випадків фігурувала на першому місці, то у 2006 р. ситуація змінилася докорінно: на запитання, яку країну Ви вважаєте ворогами Румунії, респонденти віднесли Україну на четвертому місці, пропускаючи вперед такі держави як Угорщина, Ірак та Росія.

З іншого боку, і цей період не пройшов без від-

критої критики на адресу України з боку опозиційних сил Румунії. Так, у зв'язку з 10-річчям набуття чинності Договором про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (22 жовтня 2007 р.) партія Велика Румунія провела низку нових популістських дій, спрямованих на закріплення у румунській громадськості думки про необхідності денонсації цього Договору та його заміни іншим базовим документом, який би врахував односторонні інтереси Румунії, насамперед у сфері захисту прав румунів з України. Так, 1 листопада 2006 р. газета «Триколон» – один з друкованих органів партії Велика Румунія – опублікувала прескомюніке під назвою «ПВР вимагає денонсацію безглузлого та застарілого Договору між Румунією та Україною, який вважається другим Чорнобилем», підписаний тодішнім заступником голови Сенату Румунії, головою парламентської партії Велика Румунія К. Тудором. У комюніке, зокрема, підкреслювалося: «Маючи на увазі, що цей Договір був укладений внаслідок тиску та диверсій, яким була піддана наша країна, яка була обманута, що відразу буде прийнята у НАТО, і, враховуючи, що Україна не поважала жодне з головних положень, що вона взяла на себе (навпаки, розпочала систематичний процес денаціоналізації та переслідування румунів, закрила чисельні школи з румунською мовою викладання, не покарала вандалів, які підпалили побудовану у 1607 р. церкву, що є пам'ятником історії [малося на увазі пожежа, внаслідок якої згоріла дерев'яна церква Святого Миколая у м. Чернівці, повністю відновлена у перші роки незалежності України. – Р.Т.], тероризує етнічних румунів різноманітними шовіністичними та провійськовими організаціями, збудувала небезпечний канал Бистре, милітаризувала острів Зміїний тощо). Партія Велика Румунія вимагає від Уряду Терічану, щоб до 5 листопада 2006 р. денонсувати Договір та довести своє рішення до відома Уряду в Києві. На підтримку такого звернення, нагадуємо про те, що відповідний документ, через який наша країна добровільно відмовляється від споконвічних румунських територій Північної Буковини, Південної Бессарабії, Герцаївського краю та острова Зміїний (перші три вкрадені СРСР внаслідок Пакту між Сталіним і Гітлером від 23 серпня 1939 р.), був розроблений та підписаний режимами Еміля Константінеску та Леоніда Кучми...»<sup>15</sup>.

Більше того, 1 листопада 2006 р. сенатор від партії Велика Румунія, лідер парламентської групи від ПВР Г. Фунар надіслав, як повідомляла на другий день газета «Зіуа», президенту, прем'єр-міністру та міністру закордонних справ Румунії відкритого листа, в якому вимагав «до 5 листопада денонсувати Договір з Україною»<sup>16</sup>. У свою чергу,

матеріал на цю тему – «Партія Велика Румунія вимагає денонсацію Договору з Україною» опублікувала газета «Адеверул»<sup>17</sup>, що, разом взяте, негативно впливало на формування громадської думки з цього питання, особливо, у молодого покоління.

Повертаючись до ініціативи щодо денонсації базового Договору між Україною та Румунією, газета «Зіуа» від 6 листопада 2006 р. опублікувала новий коментар критичного характеру на цю тему. Характеризуючи цей документ як «ганебний для історії Румунії договір» та «документ національної зради», автор повідомляв, що законний строк для денонсування базового договору завершився без відома про це широкої публіки, без можливості виявлення того, чи здійснила румунська політична еліта дев'ять років тому підлий або безглуздий вчинок». Зокрема, робилася паралель між Договором з Україною 1997 р. та Договором між Румунією та СРСР 1991 р., підписаний І. Ілієску під час свого першого президентського мандату. Як стверджував автор, більша частина радянської версії цього документу відображується у румунсько-українському базовому договорі. За його словами, обидва документи використовують зміст Пакту Ріббентропа-Молотова щодо «румунських територій Бессарабії та Північної Буковини, до яких додалися Герцаївський край та острів Зміїний»<sup>18</sup>.

Проте офіційний Бухарест не підтримав подібні звернення щодо денонсації базового Договору з Україною, вважаючи такий крок вкрай небезпечним для актуальної на той час перспективи набуття Румунією членства в Європейській Союз 1 січня 2007 р. Цей документ і надалі залишається фундаментом сучасних українсько-румунських відносин.

Стабільною позитивною складовою двостороннього співробітництва на політичній ниві стало підтвердження Бухарестом готовності і надалі підтримувати євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення нашої держави. Справжні наміри Румунії щодо інтересів України стосовно взаємовідносин з НАТО були підтверджені під час Бухарестського саміту НАТО (2–3 квітня 2008 р.).

В цілому ж, протягом 2007–2008 рр., спостерігаючи поступове зниження антиукраїнських настроїв в румунському суспільстві, суттєве зменшення тенденційних виступів проти нашої держави в ЗМІ Румунії, можна було констатувати, що румунський політикум, в якому були наявні як позитивні

прагматики – прибічники прогресуючого розвитку українсько-румунських відносин, так і негативно налаштовані представники, по великому рахунку не виявився готовим до відчутних позитивних змін, деполітизованих підходів, у тому числі з огляду на відомі історичні чинники, збереження партією Велика Румунія певних позицій у політичному спектрі румунського суспільства тощо.

При всьому тому, слід зазначити, що у загальному контексті активізації політичного діалогу, відбулася низка робочих та офіційних контактів міністрів закордонних справ України та Румунії як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних заходів. Останні з серії цього активного політичного діалогу – офіційний візит тодішнього міністра закордонних справ Румунії Л. Коменеску до Києва та робочий візит глави зовнішньополітичного відомства Румунії К. Дяконеску до України відбулися, відповідно, 18 липня 2008 р. та 23 січня 2009 р.

Проте, починаючи з березня 2009 р., українсько-румунські відносини вступили на шлях різкого охолодження взаємостосунків, формальною причиною чого став відомий «шпигунський інцидент» у березні 2009 р. Останнім часом Румунія відновила політику формування негативного образу нашої держави, складовою якого є відома теза про нібито неналежне виконання Україною положень базового політичного Договору в частині забезпечення прав румунської меншини, яка проживає на території нашої держави. За таких обставин, доцільним уявляється відновлення призупиненої у Бухаресті 23 листопада 2006 р. діяльності Змішаної Міжурядової Українсько-Румунської комісії з питань забезпечення прав національних меншин.

#### ПОСИЛАННЯ

<sup>1</sup> Meleşcanu T. România a trecut din tabăra candidaţilor la integrarea euro-atlantică, în tabăra potenţialilor membri ai acestei alianţe // Românul. — 24 decembrie 1994. — 8 ianuarie 1995. — P. 5.

<sup>2</sup> Declaraţia Parlamentului României privind Pactul Ribbentrop-Molotov şi urmările lui pentru ţară // Adevărul. — 1991. — 25 iunie. — P. 1.



- <sup>3</sup> Троян С., Христюк Т. Румунський вектор зовнішньої політики України в 1991–2001 рр. // Україна–Румунія–Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин. Матеріали міжнародної наукової конференції. Буковинський політологічний центр. — Чернівці: Букрек, 2002. — С. 302.
- <sup>4</sup> Declarația Parlamentului României privind referendumul din Ucraina la 28 noiembrie 1991 // Monitorul oficial al României. — 1991. — 29 noiembrie. — P. 1.
- <sup>5</sup> Мысль и надежда. (Диалог с Драгошем Лучианом, сенатором г. Сучавы в Парламенте Румынии) // Литература и искусство. — 1992. — 6 августа. — P. 3.
- <sup>6</sup> Declarația Guvernului României privind referendumul din Ucraina // Adevărul. — 1991. — 3 decembrie. — P. 1.
- <sup>7</sup> Libertatea. — 1995. — 14 decembrie. — P. 5.
- <sup>8</sup> Dogaru P. Insula Șerpilor în calea rechinelor. — București: Editurile SAECULUM I.O. și VESTALA, 1996. — P. 351.
- <sup>9</sup> Declarația asociațiilor culturologice și științifice din România // Cronica română. — 1997. — № 12. — 3 martie. — P. 2.
- <sup>10</sup> Flacăra. — 1993. — 8 decembrie. — P. 19.
- <sup>11</sup> Григоришин С. Україна у зовнішньополітичній стратегії постсоціалістичної Румунії // Україна–Румунія–Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин. Міжнародна наукова конференція 16–17 травня 2001 року. — Чернівці: Букрек. — 2002. — С. 282.
- <sup>12</sup> România liberă. — 1997. — 5 mai. — P. 7.
- <sup>13</sup> Gardianul. — 2004. — 22 septembrie. — P. 2.
- <sup>14</sup> Gardianul. — 2004. — 10 februarie. — P. 5.
- <sup>15</sup> Tricolor. — 2006. — 1 noiembrie. — P. 4.
- <sup>16</sup> Ziua. — 2006. — 2 noiembrie. — P. 1.
- <sup>17</sup> Adevărul. — 2006. — 3 noiembrie. — P. 5.
- <sup>18</sup> Ziua. — 2006. — 6 noiembrie. — P. 1.

**Rendyuk T.G. Regarding the periodization of modern Ukrainian–Romanian relations /Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.**

In the article the first time in Ukrainian historiography offers a reasonable model of periodization of Ukrainian–Romanian relations at the present stage (1991–2009), revealed the features of each of the three stages (the first covered the period 1991–1997, the second — and third 1997–2004–2005–2009), with an emphasis on the role of ethno-political factor in the development of relations between Ukraine and Romania.

**Keywords:** stages of development of Ukrainian–Romanian cooperation, forming the legal framework and mechanisms for bilateral cooperation, “the historical Romanian territories,” the rights and freedoms of ethnic Romanians in Ukraine.

**Рендюк Т.Г. Относительно периодизации современных украинско–румынских отношений/Министерство иностранных дел Украины.**

В статье впервые в украинской историографии предлагается обоснованная модель периодизации украинско–румынских отношений на современном этапе (1991–2009 гг.), раскрываются особенности каждого из трех этапов (первый охватил период 1991–1997 г.г., второй — 1997–2004 г.г., и третий — 2005–2009 г.г.) с ударением на роли этнополитического фактора в становлении и развитии отношений Украины с Румынией.

**Ключевые слова:** этапы развития украинско–румынского сотрудничества, формирования договорно-правовой базы и механизмы двустороннего сотрудничества, “исторические румынские территории”, права и свободы этнических румын на территории Украины.

*Стаття надійшла до редколегії 18.03.2010*

*Прийнята до друку 19.05.2010*